

Samenvatting

Tools4U is een individuele training in cognitieve en sociale vaardigheden, die wordt toegepast als leerstraf voor strafrechtelijk minderjarigen. De training richt zich op het verminderen van de cognitieve en sociale vaardigheidstekorten die een rol hebben gespeeld bij de het plegen van een delict, en het versterken van protectieve factoren die jongeren in de toekomst kunnen behoeden voor recidive (Albrecht & Spanjaard, 2007).

Om na te gaan of de interventie Tools4U wordt uitgevoerd zoals beschreven in de programmahandleidingen is een procesevaluatie uitgevoerd. Daarbij werden onderzoeksvragen gesteld rond de thema's 'prevalentie', 'jongeren en ouders', 'uitvoering' en 'advies en selectie'.

Prevalentie

Anders dan verwacht blijkt de totale instroom van Tools4U in 2009 relatief laag te zijn geweest; in 2009 werd de training 607 keer toegepast. De voorganger van Tools4U, de sociale vaardigheidstraining als taakstraf (SoVa), werd in 2008 naar schatting ruim 3.000 keer opgelegd. De reden voor het achterblijven van de instroom van Tools4U ligt vermoedelijk in het feit dat er minder vaak wordt geadviseerd door raadsonderzoekers. Het waarom van deze terughoudendheid is niet duidelijk.

Het achterblijven van de instroom heeft diverse implicaties, waaronder het feit dat trainers niet kunnen voldoen aan de eisen die certificering stelt, en het feit dat het systeem van supervisie niet op alle punten functioneert.

Gebleken is dat de training Tools4U in de meeste gevallen volgens plan wordt afgerond. In een deel van de gevallen kan dat het gevolg zijn van het van het niet systematisch sanctioneren van afwezigheid bij trainingsbijeenkomsten.

Jongeren en hun ouders

Om in aanmerking te komen voor Tools4U moet aan een aantal inclusiecriteria worden voldaan. Op basis van dit onderzoek kan geen antwoord worden gegeven op de vraag of de juiste jongeren en ouders bij Tools4U terechtkwamen. Gegevens omtrent belangrijke inclusiecriteria als intelligentie, recidiverisico en vaardigheidstekorten waren niet beschikbaar en gestandaardiseerde selectie- of indicatie-instrumenten werden niet gebruikt. Kenmerken die wel onderzocht konden worden, laten zien dat de in 2009 bereikte doelgroep zeer divers was. Veel aanwijzingen dat 'verkeerde' jongeren naar Tools4U werden verwezen, zijn er overigens niet.

De betrokkenheid van ouders, een belangrijke vernieuwing van Tools4U ten opzichte van haar voorganger, bleek in 2009 niet optimaal te zijn. Dit is ook niet eenvoudig te realiseren, omdat ouders niet verplicht kunnen worden aan de training deel te nemen.

Positief is het feit dat zowel jongeren als ouders in meerderheid positief oordeelden over de training. Bovendien leek een behoorlijk aantal jongeren gemotiveerd te zijn of gemotiveerd te kunnen worden voor de training Tools4U.

Uitvoering

De uitvoering van Tools4U kwam niet in alle opzichten tegemoet aan de aanwijzingen die de handleiding stelt. In sommige trainingen kwam een aantal verplichte onderdelen niet aan bod. Dit duidt op gedeeltelijke programma-integriteit. Op diverse punten is echter verbetering mogelijk, waaronder het systeem van supervisie. De supervisie voldoet niet aan alle in de handleiding gestelde punten. Ook trainers voldoen niet in alle gevallen aan de in de handleiding Tools4U geformuleerde eisen omtrent kwaliteit. Voorts is het landelijk kwaliteitssysteem waarover de handleiding Tools4U spreekt niet operationeel.

Selectie en advies

Bij de selectie van jongeren en ouders en het advies over de toepassing van Tools4U deden zich enkele knelpunten voor. De keuze voor Tools4U gebeurde niet op de wijze zoals is aangegeven in de handleiding Tools4U. Bovendien kwam de keuze doorgaans niet op een (andere) gestandaardiseerde wijze tot stand. Er kan derhalve niet met zekerheid worden vastgesteld dat Tools4U in alle gevallen een juiste keuze is geweest en evenmin dat de juiste jongeren naar Tools4U zijn verwezen, en ook niet dat jongeren en ouders naar de juiste variant van Tools4U zijn gestuurd. Dit kan de uitkomsten van Tools4U beïnvloeden, omdat het ontbreken van een goede 'match' tussen jongeren en programma kan resulteren in ongunstige uitkomsten.

Algemeen oordeel

De toepassing en uitvoering van Tools4U verliep in 2009 niet optimaal. Programma-integriteit werd slechts gedeeltelijk bereikt, omdat de toepassing van Tools4 op veel punten varieerde. Deelnemers verschilden van elkaar, maar ook toegepaste methoden en instrumenten, en getrainde vaardigheden. Trainers verschilden van elkaar in ervaring en kwaliteit, en de supervisie die zij kregen. Programma richtlijnen werden soms slechts voor een deel gevolgd.